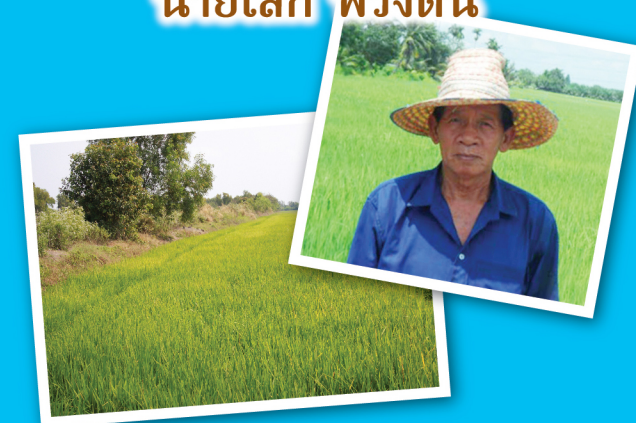




ใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า ปวงประชาทายาทของแผ่นดิน
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

การใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า... “ในการบริหารจัดการน้ำในนาข้าว และไร่นาสวนผสม” นายเล็ก พวงตัน



กรมส่งเสริมการเกษตร
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ณ ศูนย์เรียนรู้เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร
ตำบลบึงกาสาม อำเภอนองเสือ จังหวัดปทุมธานี

ข้อมูล/เรียบเรียง : กองประสานงานโครงการพระราชดำริและพื้นที่เฉพาะ
กองส่งเสริมวิศวกรรมเกษตร
สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 1
จังหวัดชัยนาท
สำนักงานเกษตรจังหวัดปทุมธานี
และสำนักงานเกษตรอำเภอนองเสือ
จัดทำโดย : กลุ่มพัฒนาสื่อส่งเสริมการเกษตร
สำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี
พิมพ์ครั้งที่ 1 : จำนวน 5,000 ฉบับ กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2558
จัดพิมพ์โดย : กรมส่งเสริมการเกษตร
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

กรมส่งเสริมการเกษตร
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ผลที่ได้

การใช้น้ำอย่างรู้คุณค่าในนาข้าวและไร่นาสวนผสมของ...นายเล็ก พวงตัน ใช้เทคโนโลยีการจัดการแบบ “เปียกสลับแห้ง” สามารถลดปริมาณน้ำในการปลูกข้าวลงจากเดิมมาก ลดต้นทุนการผลิตข้าวและใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า และเหมาะสมกับความต้องการของข้าว พร้อมทั้งได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ มาเป็นแนวทางปฏิบัติ ทำให้ประสบผลสำเร็จ คือ

- 1 ลดปริมาณการใช้น้ำในนาข้าวร้อยละ 50 ต่อไร่ต่อฤดู หรือประมาณ 800 ลบม. ซึ่งจากเดิมใช้น้ำ 1,200 ลบ.ม.ต่อไร่ต่อฤดู
- 2 มีการหมุนเวียนการใช้น้ำในกระบวนการผลิตทางการเกษตรอย่างต่อเนื่อง
- 3 การควบคุมระดับน้ำในแปลงที่ถูกต้องตามอายุข้าว ส่งผลให้วัชพืชในแปลงนาลดลง ลดการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชลงได้
- 4 ต้นข้าวมีความแข็งแรง ต้านทานต่อโรค แมลง และศัตรูพืช ลดการใช้สารเคมี ทำให้ต้นทุนลดลง
- 5 มีรายได้เพิ่มขึ้น จากผลผลิตข้าวที่เพิ่มขึ้น และต้นทุนการผลิตข้าวที่ลดลง
- 6 นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติจริง ทำการเกษตรเพื่อบริโภคในครัวเรือนให้เพียงพอจำหน่ายส่วนที่เหลือจากการบริโภค สามารถลดต้นทุนและมีรายได้เพิ่มขึ้น ดังนี้
 - ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวปลูก
 - ปลูกผัก ไม้ผล ไม้ยืน
 - เลี้ยงปลา เลี้ยงเป็ดไข่
 - ทำปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพใช้ควบคู่กับปุ๋ยเคมี ทำให้ดินมีธาตุอาหารและความอุดมสมบูรณ์เพิ่มขึ้น
 - ผลิตสารชีวภัณฑ์ใช้เองเช่น สารสะเดา บิวเวอร์เรีย และไตรโคโรเดอร์มา

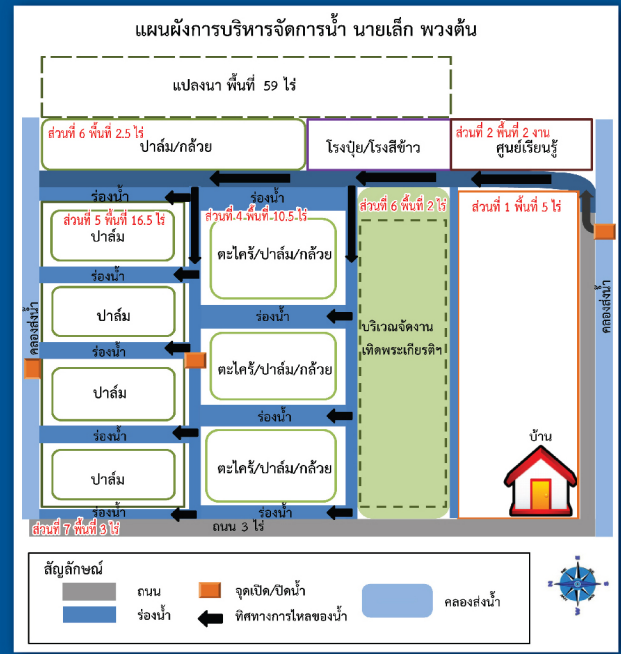


2. ไร่นาสวนผสมแบบร่องสวน

ไร่นาสวนผสมในร่องสวนปาล์มน้ำมัน ร่องสวนกล้วยและตะไคร้ มีพื้นที่ประมาณ 9,784 ตารางเมตร เก็บน้ำได้ประมาณ 14,676 ลูกบาศก์เมตร มีการบริหารจัดการน้ำอย่างเหมาะสมและใช้น้ำอย่างมีคุณค่า แบ่งออกเป็น 2 ช่วง ดังนี้

ช่วงที่ 1 ฤดูฝน (เดือนพฤษภาคม – ตุลาคม)
ปริมาณฝนตกมาก จะต้องทำการสูบน้ำออกจากร่องสวนโดยรักษาระดับน้ำให้อยู่ต่ำกว่าหลังร่องสวน 50 เซนติเมตร

ช่วงที่ 2 ฤดูแล้ง (เดือนพฤศจิกายน – เมษายน)
ใช้ท่อสูบน้ำขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 8 นิ้ว จำนวน 2 เครื่องสูบน้ำเข้าร่องสวนให้เต็มความจุของร่องสวนใช้เวลาประมาณ 2 ชั่วโมง เพื่อหมุนเวียนใช้ในกระบวนการผลิตการเกษตรในช่วงฤดูแล้ง



การใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า... “ในการบริหารจัดการน้ำในนาข้าว และไร่นาสวนผสม”

นายเล็ก พวงตัน



เรียนรู้ เรื่องความต้องการน้ำในการทำนา และไร่นาสวนผสม

นายเล็ก พวงตัน มีแนวคิดบริหารจัดการน้ำที่ได้รับจากคลองชลประทานให้มีประสิทธิภาพสูงสุดจึงได้ทดลองทำนาแบบให้น้ำท่วมขัง 3 ครั้งต่อฤดู ในระดับ 5 เซนติเมตร และระบายน้ำออกจากแปลงนาก็เก็บน้ำไว้ในร่องน้ำในสวนปาล์มและร่องกล้วยน้ำว้า เพื่อนำน้ำมาหมุนเวียนใช้ในแปลงไร่นาสวนผสม

นายเล็ก พวงตัน อายุ 67 ปี อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านของกรมส่งเสริมการเกษตร (อกม.) กรรมการ ศบคท. กรรมการกองทุนหมู่บ้าน หมอดินอาสาครูบัญชีเกษตรกรอาสา กรรมการกองทุนหมู่บ้าน มีพื้นที่การเกษตร 59 ไร่ เป็นพื้นที่ทำนา ปลูกปาล์มน้ำมัน ปลูกตะไคร้ กล้วยน้ำว้า บนร่องสวน และเลี้ยงปลาในร่องสวน เลี้ยงเป็ดไข่ และโรงสีข้าวสำหรับแปรรูปข้าวให้กับเกษตรกร **นายเล็ก..มีแนวคิดทำการเกษตรพยายามทำทุกอย่างที่ไม่ต้องซื้อ แต่ถ้าจะซื้อก็ซื้อให้น้อยที่สุด และมี คติประจำใจ “อย่านอนตื่นสายอย่าอายุฟ้าดินอย่ากินฟุ่มเฟือยไม่เหนียวไม่กิน”**

เทคนิคการใช้น้ำอย่างคุ้มค่า

นายเล็ก พวงตัน... ใช้เทคโนโลยี “แบบเปียกสลับแห้ง” หรือแกล้งข้าวมาบริหารจัดการน้ำในนาข้าวให้น้ำสอดคล้องกับความต้องการของข้าวในแต่ละช่วงการเจริญเติบโต เพราะข้าวเป็นพืชที่ไม่ต้องการน้ำมากจนแล้งได้ถึงขั้นพื้นดินแตกระแหง ข้าวจะแสดงอาการใบเหี่ยว สีคล้ำหากขาดน้ำ เมื่อได้รับน้ำข้าวจะเจริญเติบโตแตกกอและให้ผลผลิตได้ดีขึ้น น้ำที่ใช้แล้วนำกลับมาหมุนเวียนใช้ในแปลงไร่นาสวนผสม และเลี้ยงปลาในร่องสวนและหมั่นตรวจสอบป้องกันการรั่วไหลของน้ำในแปลงนาเพื่อป้องกันการสูญเสียน้ำโดยเปล่าประโยชน์

วิธีให้น้ำที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของข้าวและไร่นาสวนผสม

1. นาข้าว “เปียกสลับแห้ง...แกล้งข้าว”



1. ช่วงเตรียมดิน

ปลูกพืชตระกูลถั่วเพื่อเพิ่มปุ๋ยและอินทรีย์วัตถุ และไถกลบช่วงออกดอก หลังจากนั้นปล่อยน้ำเข้านา แล้วทำเทือกเตรียมหว่านพันธุ์ข้าว



ระยะข้าว 36-45 วัน ปล่อยน้ำในนาให้แห้ง (ดินแตกระแหง) เพื่อส่งเสริมให้รากลงลึก แข็งแรง แตกกอดี และป้องกันโรคและแมลง



2. ช่วงเริ่มปลูก

ทำนาแบบหว่านน้ำตม ปล่อยน้ำออกจากแปลงนาให้แห้งประมาณ 7-10 วัน



4. ช่วงออกดอกและติดรวง

ระยะข้าว 46-90 วัน ให้น้ำในระดับ 5 เซนติเมตร ช่วงนี้ ใส่ปุ๋ยบำรุงต้น เร่งดอก ถ้าน้ำลดลงหรือแห้งก็เติมจนถึงช่วงข้าวโน้มรวงหรือข้าวก้ม



3. ช่วงระยะเจริญเติบโต

ระยะข้าว 11-35 วัน ให้น้ำในระดับ 5 เซนติเมตรสม่ำเสมอ ช่วงที่ข้าวอายุ 25 วัน ใส่ปุ๋ย (ผสมปุ๋ยใช้เอง)



5. ช่วงเก็บเกี่ยว

ระยะข้าว 91-120 วัน ปล่อยน้ำออกให้แห้ง รอการเก็บเกี่ยว

แผนผังวิธีให้น้ำที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของข้าวและไร่นาสวนผสม “เปียกสลับแห้ง...แกล้งข้าว”

